

YAŞAM BECERİLERİ

Yaşam becerileri bireyin hayatında büyük önem taşıyan beceriler olarak görülmektedir. Bu becerilerin okullarda eğitimciler tarafından çocuklara kazandırılması oldukça önemli bir konudur, çünkü eğitim kurumlarında akademik bilgi ile donatılan gençlerin sahip oldukları bilgiyi kullanırken bu becerilere ihtiyaçları olacaktır. Yaşam becerileri eğitiminin nihai amacı, çocuklarda ve gençlerdeki sorunlu davranışları değiştirmek ve uyumlu davranışlar geliştirmelerini sağlamaktır. Yaşam becerileri, Dünya Sağlık Örgütü tarafından bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları zorluklar, sorumluluklar ve olumsuzluklar karşısında uyum sağlamalarını ve olumlu davranış sergilemelerini sağlayan beceriler olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, yaşam becerileri, kişilerin psikososyal risklere karşı önleme becerilerini geliştirir ve ruh sağlığının korunmasında önemli bir rol oynar. Yaşam becerilerinin bileşenleri kültürden kültüre veya gelişmiş, gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkeler arasında değişiklik gösterebilmektedir. Diğer taraftan yaşam becerileri olarak birçok beceri listelenebilmektedir. Ancak Dünya Sağlık Örgütü'ne göre aşağıda yer alan beceriler temel yaşam becerilerini oluşturmaktadır. Bu beceriler:

Karar Verme , Problem Çözme , Yaratıcı Düşünme , Eleştirel Düşünme, Etkili İletişim, Kişiler Arası İlişkiler Kurma ve Sürdürme, Öz Farkındalık , Empati, Duygularla Baş Etme ve Stresle Baş Etmedir.

Bu yazıda, yukarıda belirtilen becerilerden ilk olarak çocuklarda yaratıcı düşünme becerisi üzerinde duracağız.

Yaratıcı düşünme, bireyin bağlantısız şeyler arasında bağlantı kurma becerisini geliştirerek, farklı ürünler oluşturması, varsayımlarda bulunması, hayal gücünü kullanması gibi süreçleri kapsamaktadır. Örneğin kendinizi bir konserve açacağı ve bezelye kabuğu arasında nasıl bağlantılar görmeye zorlayabilirsiniz? Tarih boyunca en yaratıcı ve yenilikçi insanların bağlantısız konular arasında ilişkiler oluşturarak yeni zihinsel bağlantılar kurmakta uzmanlaşmış olan kişilerdir. Yaratıcılık ile yaratıcı düşünme bazen aynı kavram olarak algılanır. Ancak Yaratıcılık, yaratıcı düşünmeyi de kapsayan daha genel bir kavramdır. Yaratıcı düşünme, zihinsel bir süreçten; yaratıcılık, zihinsel sürecin yanında performans sürecini de içerir. Yaratıcı düşünme; akıcılık (yeni fikirler üretme), esneklik (bakış açısını kolayca değiştirme), özgünlük (yeni bir şey tasarlama) ve detaylandırma (diğer fikirleri geliştirme) bileşenlerinden oluşmaktadır.

Yaratıcı düşünme becerisini oluşturmaya yönelik eğitim etkinliklerinden biri de *Sinektik tekniği*dir. Birbirleriyle alakasız parçaları bir araya getirmek anlamını taşıyan bu teknik William Gordon tarafından yaratıcı bireylerin farkında olmadan, bilinçsizce kullandıkları yöntemlerin araştırılması ile ortaya çıkarılmıştır. Bu etkinlik çocuğa nesnelere, olayları, sorunları ve kavramları anlama ve kavramanın yeni yollarını bulması için bir fırsat yaratmaktadır. Temeli analogiye (fikirlere başka ortama aktarma) dayanan sinektik'in üç yöntemi vardır: *Doğrudan Analogi*, *Kişisel Analogi*, ve *Fantazik Analogi*dir. Her üç yöntemde yaratıcılık eğitim programlarında sıklıkla kullanılmaktadır.

Doğrudan Analogi: Bu yöntemde öğrenciden, sorunu doğadaki çözdüğüne benzer bir şekilde çözmesi istenir. Öğrenci sorunlara; hayvanların (kuş, çiçek, böcek, vb.) benzer durumda ne yaptıklarını esas alarak, çözüm getirmeye çalışır. Örneğin, üşümek için hayvanların ne yaptığı incelenerek, nasıl sıcak kalılabileceğine ilişkin öneriler üretilir.

Kişisel Analogi: Bu yöntemde öğrenciden kendisini bir eşya ya da başka bir canlının yerine koyması istenir. Örneğin, çocuklardan kendilerini bir köpeğin yerine koymaları, bir kelebek gibi uçmaları, ormanda bir ağaç olmaları veya bir saatin yelkovanı olmaları istenerek yaratıcılık güçleri harekete geçirilmesi amaçlanmaktadır.

Fantazik Analogi: Bir çeşit arzu ve istek listesi çıkarmaktadır. Öğrencilerden insanları yemeden, içmeden yaşayabilmesi, istediği yere istediği anda ulaşabilmesi, uçabilmesi, gözleri ile iş yapma, görünmez olma gücünü elde etmesi vb. arzularını sıralaması istenir. Amaç; imajinasyonu güçlendirmek ve hayal gücünü kullandırmaktır.

Birçok araştırma yaratıcılık bilincinin yerleşmesi ve yaratıcı düşüncenin kazanılmasının yaratıcılık eğitiminin % 90' ını oluşturduğunu ifade etmektedir. Yaratıcılık yeteneğinin çok az öğrencide bulunduğu şeklindeki yanlış bir anlayıştan dolayı yaratıcılık eğitimi ya tamamen ihmal edilmekte ya da sadece üstün zekâlı olan çok az sayıda öğrenciye verilmektedir. Oysaki, yaratıcılık her çocukta vardır ve bu yetenek eğitim ortamında uygun koşullar hazırlanarak geliştirilebilir. Dolayısıyla yaratıcı düşünmenin gelişmesi için uygun eğitim yöntemleri oluşturmada eğitim programları önemli bir yere sahiptir. Sonuç olarak doğumdan itibaren uygun bir fiziksel çevre, çocuğa göre hazırlanmış destekleyici bir eğitim programı ve bu alanda yetiştirilmiş personelle bu yetenek desteklenip, geliştirilebilir.

Kaynaklar:

1- Akçam, M. (2007). İlköğretim Fen Bilgisi Derslerinde Yaratıcı Etkinliklerin Öğrencilerin Tutum ve Başarılarına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

2-Gordon, W. (1961). Synectics. New York: Harper & Row

3- Özden, Y. (2005). Öğrenme ve Öğretme. (Yedinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

4-Pisanu, F. &Menapace, P. (2014). Creativity & Innovation: Four Key Issues from a Literature Review. *Creative Education*, 5, 145-154. doi: [10.4236/ce.2014.53023](https://doi.org/10.4236/ce.2014.53023).

5-World Health Organization. Division of Mental Health. (1994). Life skills education for children and adolescents in schools. Pt. 1, Introduction to life skills for psychosocial competence. Pt. 2, Guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes, 2nd rev. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63552>